

Nádas Sándor

Maga mentsége

Woody Allen: Apropó nélkül

Két könyv ez, egymásba illesztve, bár, ami engem illet, meglennék az egyik nélkül. Igaz, gyanítható, hogy akkor a másik sem született volna meg.

Woody Allen megírta az önéletrajzát, nem is titkoltan főleg azért, hogy legyen módja részletesen elmondani a maga verzióját arról a történetről, melynek eredményeként mára éppen-csak-megtűrt személy lett szülőhazájában, új filmjeit nem mutatják be, a régieket nem játsszák, színészek egész sora utasítja vissza a vele való együttműködést, és még az általa támogatni kívánt elnökjelöltek sem fogadják el a kampányra felajánlott pénzét. Sőt, a könyvkiadó, amely szerződött vele erre a könyvre, szintén visszalépett az együttműködéstől – Allen ma leprásként él kedves New York-jában.

A történet épp elég közismert ahhoz, hogy itt csak vázlatosan érintsük. Allen, aki Mia Farrow párjaként él, beleszeret az asszony korábban adoptált lányába, Soon Yi-be: amikor ez kiderül, a nő óriási botrányt csinál, és elhatározza, hogy tönkreteszi a férfit. Közös (örökbe fogadott) lányukat ráveszi, vallja azt, hogy Allen abuzálta. Évekig tartó jogi huzavona után Allent felmentik, de a közvélemény szemében sáros marad. Úgyannyira, hogy amikor a (közben felnőtt) lány egy televízió műsorban „feleleveníti" a történteket, Allen sorsa végleg megpecsételődik.

(Egy pillanatra vonatkoztassunk el a konkrét történettől, s miközben jelentsük ki, hogy minden abúzust, sőt, minden erőszakot, beleértve a nők ellenit is, mélyen elítélünk – ugyanakkor állapítsuk meg szomorúan, hogy a mostanában kiterebélyesedő divathullám, amely minden férfiban, aki egy kedves bókot megenged magának egy nővel szemben, erőszaktevőt lát, szörnyű károkat okozhat nőkben és férfiakban egyaránt, kettejükről együtt már nem is beszélve. Hogy ha a felnövő nemzedékek azt tanulják meg, hogy a másik nem tagjai az ellenségeid, akiktől óvakodni kell, olyasmit veszítenek el, ami évezredeken át az emberiség legszebb kincse volt. Csak remélni lehet, hogy ez a savonarolai vakbuzgalom csendesül majd, s a nők, miközben kivívják teljes és megérdemelt egyenjogúságukat, azért megmaradnak nőknek.)

A könyv egyik része tehát ez a tragikomikus magánügy, amelyből senki sem jöhet ki jól. (Igaz, nem is ez volt a cél.) E sorok írója is csak szomorkodik, a sötét fordulatokat olvasván, s miközben – mivel csak az egyik fél verzióját ismeri – vonakodik állást foglalni az igazság kérdésében, annyit megjegyezne, hogy a gyermekmolesztálás vádjából, úgy látszik, nem lehet kikecmeregni. Ha egyszer valakire rásütik, hiába menti fel a bíróság, hiába kerülnek elő olyan tények, melyek cáfolják a vádat, a gyanú megmarad és tovább él. „Megúszta!" – ez a legtöbb, ami a vádlottról elmondható ilyenkor. És ez aztán vagy így van, vagy nincs így. (Kicsit hasonlóan a nálunk oly népszerű besúgászati vádakhoz. Ha nincs bizonyíték, akkor biztosan eltüntették.)

Egy szó mint száz, az olvasónak, aki arra kíváncsi, hogyan lett Allenből filmrendező, hogyan születtek alkotásai és mit gondol a filmjeiről (meg mások filmjeiről) ez a korszakos jelentőségű művész, át kell rágnia magát ezeken a szomorú fejezeteken is, hogy egy kis igazi élményhez jusson. Ráadásul ott sem jár igazán jól: Allen, ez jól nyomon követhető a műben, mára sebzett lélek lett, s ez ellen (többek között) úgy védekezik, hogy rosszat lehetőleg senkiről se mond. (Vagy csak nagy ritkán, sztaniolba csomagolva.) Melynek eredménye egy lelkendező felsorolás, hogy ki mindenkivel dolgozhatott együtt, s ki mindenki volt szenzációs a munka során. (Azokról, akik kígyót-békát kiabálnak rá, különösen lelkesen emlékezik meg: Mia Farrow-ról, a színésznőről hozsannákat mond, és Emma Stone-t is halomra dicséri, pedig ő mostanában tagadta meg mesterét.)

Marad az önirónia – abban fergeteges – és a gyerekkor újbóli feldolgozása. (Újbóli, hiszen ezeket a történeteket már láttuk egyszer a filmjeiben.) Ezek az oldalak sok mindenért kárpótolnak bennünket, és van még néhány igazi gyémánt a korpa között, nekem legjobban az a római anekdota tetszett, amikor az ott forgató Allent felhívja Fellini egy utcai fülkéből – sosem találkoztak korábban – de, minthogy az amerikai rendező azt gondolja, ez csak valami telefonbetyárkodás lehet, letagadtatja magát az asszisztensével.

A tanulság meg az, hogy ha titkos viszonyba keveredünk a párunk gyermekével, együttléteinkről sose készítsünk fényképet. Mert az biztos előkerül, és akkor olyan kalamajkát okoz, mintha egy Woody Allen-filmben lennénk.